МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Відділ преси, освіти та культури Посольства США в Україні

АМЕРИКАНСЬКІ ТА БРИТАНСЬКІ СТУДІЇ: МОВОЗНАВСТВО, ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО, МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Збірник наукових праць

Київ 2015

УДК 80:167.1(082)
ББК 81.1я43
А43

Американські та британські студії: мовознавство,
А43 літературознавство, міжкультурна комунікація: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К. : Талком, 2015. – 341 с.

ISBN 978-617-7133-66-6

Збірник містить тексти доповідей ІІІ Міжнародного симпозіуму з питань мовознавства та літературознавства, що відбувся 22-24 квітня 2015 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 80:167.1(082)
ББК 81.1я43

Організаційний комітет
Голова оргкомітету:

Гудманян А.Г., д-р філол. наук, проф., в.о. директора Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Заступник голови:

Шостак О.Г., канд. філол. наук, доцент, зав. кафедрою іноземних мов і прикладної лінгвістики Гуманітарного інституту НАУ

Шило Л.П.,заступник аташе з питань культури Посольства США в Україні

Раду А.І., канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Дудок Р.І., д-р філол. наук, проф., зав. кафедрою іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Сулим В.Т., канд. філол. наук, проф., декан факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка

Рекомендовано до друку Вченою радою Гуманітарного інституту (Протокол № 4 від 16 квітня 2015 р.)

ISBN 978-617-7133-66-6

© Колектив авторів, 2015
© Національний авіаційний університет, 2015

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТВОРІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бокшань Г.	*МІФОПОЕТИКА ПОВІСТІ ДЖОНА ФАУЛЗА«ВЕЖА З ЧОРНОГО ДЕРЕВА»*	3
Висоцька Н.	*ГРАЄМО КОМЕДІЮ – ГРАЄМО З КОМЕДІЄЮ: «ЯК ВАМ ЦЕ СПОДОБАЄТЬСЯ» В.ШЕКСПІРА У ВЕРСІЇ Д.НІГРО*	8
Галуцьких І.	*ЕРОТИЗМ VS МОРТАЛЬНІСТЬ ЯК ОЗНАКИ ТІЛЕСНОСТІ В ХУДОЖНІЙ СЕМАНТИЦІ АНГЛІЙСЬКОГО ПОСТМОДЕРНІЗМУ*	12
Глотов А.	*КЛАССИКА МИРОВОЙ ЛИТЕРАТУРЫ КАК ОТРАЖЕНИЕ СИСТЕМЫ ЦЕННОСТЕЙ*	14
Годіон В.	*ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ НЕОДНОЗНАЧНОСТІ В ГОТИЧНИХ ОПОВІДАННЯХ Е. А. ПО*	18
Єфименко В.	*ДО ПИТАННЯ ПРО АВТЕНТИЧНІСТЬ КАЗОК У ЗБІРКАХ БРАТІВ ГРІММ*	20
Заїка О.	*ФЕНОМЕН ТРАНСКУЛЬТУРИ В СУЧАСНІЙ АЗІАТСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ*	24
Закалюжний Л.	*НОВІТНЯ ТЕАТРОЗНАВЧА ПАРАДИГМА ТА РОДО-ЖАНРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ДРАМАТУРГІЇ («IN-YER-FACE THEATRE», «POKOLENIE PORNO», «НОВАЯ ДРАМА»)*	29
Зозуля О.	*ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ТІЛЕСНІСТЬ І ПАРОДІЯ У РОМАНІ Д. БАРТЕЛЬМА «БІЛОСНІЖКА»*	31
Колісниченко А.	*ОНТОЛОГІЯ МІФУ В ХУДОЖНЬОМУ МИСЛЕННІ АМЕРИКАНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ*	36
Куницька І.	*ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОМАНУ (Т.МАНН «ЗАЧАРОВАНА ГОРА»)*	38
Лось О.	*АМЕРИКАНСЬКА РОДИНА НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ (ЗА РОМАНОМ ДЖОНАТАНА ФРАНЗЕНА «ПОПРАВКИ»)*	41
Максимук В.	*АКТУАЛІЗАЦІЯ ТЕКСТОВИХ КАТЕГОРІЙ НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ САЛЛІ БОМЕН «ДОЛЯ», «РОЗПОВІДЬ РЕБЕКИ»*	48
Маркелова С.	*ДРАМАТУРГІЯ АБСУРДУ: ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ*	52
Михед Т.	*ПАМ'ЯТЬ І МІФ: РЕФЛЕКСІЇ ПРО ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ США*	55
Панько О.	*РЕЦЕПТИВНЕ КОЛО ЧИТАЧА-ДИТИНИ (на матеріалі літературної казки Роальда Дала "Матильда")*	61
Посохова А.	*МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ДЛЯ ЗОБРАЖЕННЯ КОНФЛІКТНОЇ СИТУАЦІЇ У РОМАНІ А. ХЕЙЛІ «АЕРОПОРТ»*	65
Остапчук Т.	*ДЕКОНСТРУКЦІЯ ТІЛА І МОВИ У ЗБІРЦІ Ю. ТАРНАВСЬКОГО MODUS TOLLENS (2013)*	70

осмислення і утвердження національної та індивідуальної ідентичності у контексті тієї війни, яка триватиме завжди – і в просторі свідомості, і в просторі літератури.

Література

1. Doctorow E.L. The March. A Novel. – Random House, 2005.
2. Frazier, Charles. Cold Mountain. A Novel. – Atlantic Monthly Press, 1997.
3. Hakim, Joy. Freedom. A History of US. – Oxford UP, 2003.
4. Hunt, Laird. Neverhome. A Novel. – New York: Little Brown and Company, 2014.
5. Megill, Allan. History, Memory, and Identity // The Collective Memory Reader ed. Jeffrey K. Olick, Ver Vinitzky-Seroussi, and Daniel Levy. – New York: Oxford University Press, 2010.
6. Warren, Robert Penn. The Legacy of the Civil War. – Lincoln: University of Nebraska Press, 1998.

Оксана Панько

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Ужгород

РЕЦЕПТИВНЕ КОЛО ЧИТАЧА-ДИТИНИ (на матеріалі літературної казки Роальда Дала "Матильда")

На сьогоднішній день чимало праць присвячено широкому колу питань у галузі дитячої літератури. Проте серед дослідженого матеріалу маловивченою на українському просторі залишається питання вивчення/тлумачення рецепції читача-дитини. Розвідки зарубіжних учених у цьому контексті демонструють більшу динаміку. У їх працях простежуємо акценти на психоаналітичному трактуванні рецепції дитячої літератури, аналізі позицій читача та читацького відгуку на текст, характеристиці дитячої творчості, що пояснює дитячу інтерпретацію, розуміння та специфіку тексту, а також читаємо про месидж ілюстрацій та картинних книжок.

Опираючись на досягнення вітчизняних та зарубіжних науковців, ми зробимо спробу описати рецептивне коло читача, окреслити ті константи, які визначають дитяче сприйняття. Вдалою,

на нашу думку, у цьому контексті є література казка Роальда Дала "Матильда".

Кожна частина тексту має окрему назву, що вже інформує читача щодо сюжету, окреслює його рецепцію. У тексті читач стикається з явищем контрасту, емоційною настроєністю, динамікою, напруженою зовнішньою дією, що демонструє особливість побудови казки, а також пропонує читацький горизонт сподівань. Роальд Дал зумів зберегти ці якості у творі, тому що він намагався донести до читача-дитини важливу інформацію, написану *його* (читацькою) мовою.

Динаміка оповіді привертає увагу читачів в першу чергу. Крім того, кожна частина містить окремий сюжет, текст не втомлює дітей, а тільки зберігає явище недомовленості, "психологічної нерозкритості, що вимагає "співавторства" читача"[2, с.98]. Автор використовує паузи у розповіді, щоб викликати відчуття інтриги у реципієнта, "заполонити" його увагу. Читач, наче складаючи до купи пазли, конструює зображення персонажів. У цій казці простежуємо врахування автором "однобокості" сприйняття, тобто реципієнт Дала потенційно очікує побачити в улюбленому героєві лише позитивне, відповідно в негативному – негативне.

Автор вдається до прийому антитези. Тут збережено фольклорний принцип поляризації героїв добрий/поганий. "Такий підхід продиктований, з однієї сторони, психологічними особливостями маленьких читачів і, з іншої сторони, дидактичною функцією, яку неминуче виконує персонаж в дитячій літературі" [4, с.41]. Висміювання батьків не є випадковим. "Присутність" дорослих у тексті є зайвою. Дитина повинна бути без батьків, осиротіла, хоча б психологічно.

До авторської інтенції, на нашу думку, варто віднести явище антропонімії. Дослідниця ономастики дитячих творів Роальда Дала Оксана Петренко дала вичерпну характеристику антропонімійному простору "Матильди". На думку дослідниці, імена є промовистими і несуть певне конотативне навантаження.

Щодо особливостей побудови літературної казки, як відомо, вона має багато спільного з фольклором. Зокрема це стосується способів виконання чи здійснення поставлених завдань. Дана літературна казка містить іншу особливість. Автор заполонює увагу читача, наділивши Матильду надприродними здібностями. Її

здібності врятували всю школу та її улюблену вчительку. Тема порятунку дорослого дітьми та "цілого світу" (у даному випадку соціуму школи) подобається читачам.

Необхідною умовою для засвоєння сюжету є проста мова. Дитина здатна сприймати все довкола, але не володіє достатнім словниковим запасом, щоб передати пережите/побачене. Така константа врахована Роальдом Далом. Матильда, прийшовши до бібліотеки, просить "якусь дуже добру (*книжку*), таку, що дорослі читають. Назв я не знаю" [3, с.14].

Характерно для сучасних дитячих творів зображення ситуацій, взятих з життя. У "Матильді" змальовано шкільне життя та побут сім'ї Вормвудів. Відповідно читач порівнює прочитане з реаліями свого життя, будує на таких асоціаціях сприйняття тексту. У "Матильді" рецепієнт бачить свій соціум школи. Школярі є типовими, як і у всіх школах. До прикладу, описуючи Гортензію, старшокласницю початкової школи, автор у деякій мірі висміює надмірну захопленість нею молодшими школярами, демонструє зміну ставлення до неї дітлахів. Спочатку вона була "кремезною десятилітньою дівчинкою з фурункулом на носі" [3, с.113], а потім, після розкриття дітлахам своїх подвигів, "навіть фурункул на її носі перетворився з фізичної вади на символ відваги"[3, с.121]. Оскільки персонажі твору є упізнаваними для читачів, то це означає, що у модифікації казки рецепієнт здатен не тільки помітити зв'язок з реаліями сучасного світу, але і розширити свій досвід стосовно поведінки та сприйняття життєвих ситуацій.

Послуговуючись запропонованим Гоголь Н.В. тлумаченням реценієнта-дитини, вважаємо, що читач "Матильди" – дитина з середнім рівнем сприйняття, передестетичним, тобто це, коли "діти усвідомлюють власні прочуття, намагаються встановити асоціації, підключити емоційну пам'ять, дають характеристику героєві, але не вказують на глибину його емоційного стану, частково відтворюють картини природи в уяві, прагнуть висловити своє враження" [1, с.60]. Читач уже здатен розкрити мотиви вчинків персонажів, намагається частково проаналізувати їх.

Прийом антитези Роальд Дал використовує на всіх рівнях тексту. Такий підхід дозволяє звузити рецептивні межі. Значущою у цьому контексті, зокрема, є мова тексту. До прикладу, говорячи про дітей, автор вживає наступні слова – вони (діти) "процвіріньокали","

прощебетали", у той час як Транчбул - "ревіла"," гарчала", "фиркала". Ще огиднішим є звертання Транчбулки до дітей – "гнійник, цей вугор, цей гидкий каранбул" [3, с.133], "гидко дивитися, кодло паскудних бородавок" [3, с.157]. Таке мовне вираження має й інший підтекст – це перелік заборонених вимовляти слів. Роальд Дал, пропонуючи таке до прочитання, "заполонює" увагу читачів тим, що "вкладає" такі слова до вуст негативного персонажу. Тому почуте зі слів антагоніста сприяє формуванню відповідних висновків у читача.

Зберігаючи традиції фольклорної казки, літературна казка "Матильда" власне вирізняється вдалим поєднанням казкового та реального. Опис будинку містить якусь загадку, викликає відчуття чогось таємного, недомовленого. Простежуємо тему шпигунства, детективу та великої таємниці, про яку може дізнатися читач. Така наративна стратегія демонструє довіру читачеві. Ця частина сюжету демонструє бажання дітей домінувати над дорослими, свідчить про специфіку у дитячих текстах робити дітей не тільки головними героями, але і особами, які вирішують проблеми дорослого. Тут простежуємо "зміну ролей" – не вчителька допомагає, а Матильда рятує міс Гані. Автор фокусує увагу на завзятості, цілеспрямованості та працелюбству дівчинки, котра тренувалася. Це підтекстово закликає та вселяє надію, що бажаного можна добитися, коли наполегливо працювати.

Отже, при описі рецептивного кола "Матильди", важливим, на нашу думку, є уміння читача порівняти життєві та мистецькі враження від ситуації. Оскільки естетичні переживання черпаються дітьми з навколишньої дійсності, то "образ мистецтва набуває особистісного змісту, а ідея твору вже розкривається за допомогою всіх складових власного досвіду"[1, с.54]. Саме "Матильда" демонструє таке сприйняття. Автор зумів описати ті життєві ситуації, з якими стикається майже кожна дитина у школі – це і поведінка учнів під час перерви, це і опис, звичайно дещо гротескно, але упізнавано, типового сімейного вечора, це і змалювання соціально-психологічних ситуацій. Мотив нерозгаданого є також запорукою успіху. У тексті також не простежуємо довгих описів, оскільки "молодші підлітки, як правило, не виявляють інтересу до почуттів героя, не вміють виділити ці почуття з достатньою глибиною, проте вони легко усвідомлюють неповторність

персонажу, оскільки у житті дитина зустрічається з різними людьми і здатна відрізнити їх по характеру, поведінці, ставленням до себе" [1, с.29].

На нашу думку, літературна казка Роальда Дала "Матильда" є вдалим прикладом для опису рецептивного кола ідеального читача-дитини. Тут автор передбачив позицію ідеального читача, спрогнозував його читацький відгук. Отже, Роальд Дал зумів не тільки розважити свого реципієнта, але і сприяти його духовному зростанню та розширенню досвіду.

Література

1. Гоголь Н.В.Формування в учнів основної школи (5-6 класи) естетичної оцінки художнього твору в системі безперервної літературної освіти.[Текст] Н.В.Гоголь/ – Глухів: РВВ ГДПУ. – 2008. – 88с.
2. Копистянська Н.Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. /Копистянськи Нонна Хомівна – Львів: ПАІС, 2005. – 368с.
3. Роальд Дал Матильда /переклад з англ. Віктор Морозов/ К.: видав. А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2006. – 272 ст.
4. Славова Маргарита Попелюшка літератури: Теоретичні аспекти літератури для дітей. – К. : ВПЦ Київський ун-т, 2002. – 81с.

Анжела Посохова

Львівський державний університет внутрішніх справ

м. Львів

МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ ДЛЯ ЗОБРАЖЕННЯ КОНФЛІКТНОЇ СИТУАЦІЇ У РОМАНІ А. ХЕЙЛІ «АЕРОПОРТ»

Роман А. Хейлі «Аеропорт» правдиво змальовує виробничі проблеми, які зазвичай постають перед працівниками великих аеропортів у реальному житті. Фабула роману охоплює різнопланові драматичні колізії: по-перше, це драматичні об'єктивні обставини, що виникли в результаті форс-мажорних погодних умов – з першої